

Gabriel STĂNESCU

INTERVIU CU FLORENTIN SMARANDACHE

Gabriel Stănescu: Epoca Luminilor a stabilit paradigma de gândire a epocii noastre bazată pe atotputernicia ştiinţei şi caducitatea religiei. Odată cu revoluţia ştiinţifică şi cu apariţia pozitivismului comtian credeţi că e necesară, ca alternativă, statuarea unei gândiri religioase în sensul intoarcerii omului contemporan la valorile morale şi spirituale primordiale?

Florentin Smarandache: Luminismul, ca gândire raţională, a inclus protagonişti atât ateişti cât şi deisti, atât materialişti cât şi idealişti. Epoca Luminilor s-a debarasat de obscurantismul religios, dezvoltând ştiinţa şi răspândind cultura (făcând „lumină"), dând reprezentanţi de renume mondial: Voltaire, Montesquieu, J. J. Rousseau, Diderot (enciclopedist), Lessing, Herder, Schiller, Goethe, etc. Pozitivismul se limitează la faptele pozitive, confirmate de experienţă.

Cunoaşterea este restricţionată la senzaţii şi trăiri. Neopozitivismul, înrudit cu pragmatismul şi operaţionismul, cuprinde ca variante : filozofia analitică, empirismul logic, şi pozitivismul logic. Eu aş pleda pentru logicile moderne, în expansiune actuală: intuitivă, paraconsistentă, modală, fuzzy, neutrosofică.
Auguste Comte (1798-1857), fondator al pozitivismului dar şi unul din întemeietorii sociologiei ca ştiintă separată, a cerut inlocuirea creştinismului printr-o religie a umanităţii. El prefera ordinea, ierarhia. Gândirea lui converge de la studiul teologic, trecând prin cel metafizic, spre raţionamentul ştiinţific („Legea celor trei stadii ale dezvoltării progresiste a gândirii umane"). Apropo, din curiozitate, există un current, numit "luminism" şi-n artă, referitor la efectele de lumină (de clar-obscur) în pictură, vezi de pildă Caravagio, pictor italian (1571-1610), care foloseşte în mod paradoxist contraste puternice de umbră şi lumină, de exemplu în scena „Cele şapte opere de binefacere" din 1607.

Privind religía, politicienii uzează de puterea şi influenţa ei în scopuri politice (de exemplu pentru câştigarea alegerilor). Sunt şi în ziua de astăzi reverenzi care folosesc religía pentru manipularea conştiinţelor, sau au transformat-o într-un profit personal. Citez din memorie un fragment din jurnalul lui G. Stănescu: *„...religía este un biznis, clericii reuşesc să stoarcă de la evlavioşi odată cu lacrimile şi banii necesari"*. Pentru a atrage tineretul la credinţă se folosesc diverse tertipuri: de pildă muzică rock cu texte despre… Dumnezeu! Sau documentare TV privind case bântuite de moroi, strigoi care însă dispar, bineinţeles!, după ce preotul le sfinţeşte!

Deoarece am citit recent despre o religie, numită ciudat „scientologie” (!),înfiinţată de scriitorul de *science-fiction*, L. Ron Hubbard (1911-1986), în care spiritul (thetan), mintea, şi corpul convieţuiesc în armonie, dar meditând şi asupra seriei de cărţi pragmatice americane *„How to do…”* (Cum sa faci…) consider c-ar trebui statuarea unei gândiri religioase practice, precum psihologia practică şi filozofia practică.

Gabriel Stănescu: Cum se explică faptul că, cu toate progresele incontestabile înregistrate de ştiinţă în secolul XX, omul a devenit mai nefericit decât strămoşul său din societăţile arhaice.

Florentin Smarandache: În ziua de azi omul este mai pretenţios, mai răsfăţat, mai nemulţumit. Concurenţa este mai aprinsă. Acum vreo zece ani scrisesem câteva distihuri paradoxiste pe această temă, iată-le:

nefericire (1)
fiecare tinde
spre ceea ce nu poate

nefericire (2)
fiecare crede că este mai bine
acolo unde nu este

nefericire (3)
fiecare consideră că ceea ce n-are
este mai bun decât ce are

Gabriel Stănescu: Care sunt deosebirile dintre experienţa religioasă şi cea stiinţifică şi care sunt consecinţele acestor deosebiri în existenţa noastră cotidiană?

Florentin Smarandache: Dac-ar fi să-l citez doar pe filozoful şi poetul Lucretius (c. 98-55 i.C.) privind experienţa religioasă: *„tantum religio potuit suadere malorum”* (din lucrarea sa De natura rerum), religía a putut conduce omul să comită atâta rău – referitor la crimele/războaiele produse în numele credinţelor, care, din păcate, continuă… Titus Lucretius Carus opune morala epicuriană, bazată pe plăceri naturale şi necesare, credinţei în zei. Dar şi aserţiunea lui G. Ripley (1471) că ştiinţa este *aqua vitae* (apa vieţii). Confortul material îl avem datorită ştiinţei, liniştea sufletească o putem obţine prin meditaţie religioasă – aceasta-i deosebirea în existenţa noastră cotidiană: între trup şi spirit.

Deşi contradictorii, noţiuni chiar disjuncte, experienţa religioasă şi cea stiinţifică se intersectează: *„Orice om, în teroare sau consolare, simte un sens al religiei”*, afirma James Harrington. Aşadar, paradoxalmente, şi… ateii! Iar Wernher von Braun : *„Voi libera omul din lanţurile rămase, lanţurile gravitaţiei care-l ţin legat de această planetă. Îi voi deschide porţile raiului.”*(!)

Gabriel Stănescu: Cum interpretaţi aserţiunea lui Malraux potrivit căruia omul secolului XXI va fi religios sau nu va fi deloc?

Florentin Smarandache: Se-nţelege că omul secolului XXI va fi salvat prin religie. Dar nu trebuie să luăm butada scriitorului şi omului politic francez André Malraux, autorul criticelor „Vocile liniştii” (Les voix du silence, 1951), care-a trăit în sec. XX, ca pe-o dogmă (Malraux nu e Oracolul din Delphi!), şi-mi permit să judec printr-o prismă a logicilor aplicate, contemporane. De exemplu, conform logicii neutrosofice, care-i o generalizare a logicii *fuzzy* a lui Zadeh (în mod special a logicii *fuzzy* intuiţionistice

dezvoltată de Atanassov), o idee (mai ales din domeniul umanist) are un procent de adevăr, unul de fals, şi altul nedeterminat (nici adevărat nici fals, ci cumva neutru sau necunoscut). Aserțiunea lui Marlaux are un sâmbure de adevăr, dar şi un mare procent de falsitate (vezi, de pildă, mărirea dezinteresului comtemporan al europenilor occidentali față de credință – bisericile, catedralele, templele au devenit mai degrabă muzee pentru turişti!). Insă, aceste trei componente (adevăr, fals, neutru/nedeterminat) sunt într-o dinamică permanentă, crescând sau descrescând şi menținându-se ca într-o balanță.

Gabriel STĂNESCU
15 MARTIE 2007